

Krúdy szerelmes Felvidéke

DEBRECENI MIHÁLY

„Ebben a városban minden utcakő, minden cégtábla a boltok fölött, minden hang a piacon vagy a gyülekezetben arról beszélt, hogy a leghatalmasabb nemzet a világon a magyar, amelyhez tartozni dicsőséges és jövendelő állapot. A romjaiban andalgó Thököly-vár mögött alföldi diákok tanulták a leckét, a hársfa-leveles promenádon karöltve sétálgató cipster kisasszonyok tüntetőleg és hangosan fitogtatták a magyar szót, a kis vasúti állomáson az esti vonat beérkezésekor korzózó hölgyek (a város egyetlen aszfalttal borított területén), amíg ropogva sétáltak, magyar dalokat dúdolgattak, hogy a szárnyvonalon masinisztája szívesen időzött a késmárki állomáson” – Krúdy Gyula sorai ezek, nyilván az irodalomban járatos olvasók rögtön rájöttek, pedig az Ének a végekről nem tartozik a legismertebb írásai közé. A miskolci Felsőmagyarország Kiadó a budai várbeli Liteában – Bakó Annamária hangulatos birodalmában – két Krúdy-kötetet mutatott be a napokban: az Utazás a Szepességben, valamint a Havasi kürt címűt. A kiadó 1998-ban indította el azokat a sorozatokat, amelyek hiányt képeznek a könyvpiacra, mondta bevezetőjében Sturm László szerkesztő, olyan történelmi tájakkal, vidékekkel ismerkedhet meg belőlük az olvasó, ahol több népcsoport élt, él együtt: lengyelek, magyarok, szlovákok, cipszerek, ruszinok. Az egykori magyar Felvidék ez, ahová szülei tanulni, „német szóra” küldték a kis nyíregyházi nebulót. 1888 és 1891 között Podolinban járt gimnáziumba, s ezek az évek nagy hatást tettek rá. „Löcsén, a

királyi gimnáziumban magyar történelmet tanulni könnyű volt, hiszen ott állottak a piactéren még azok a házak, amelyekről a történelem megemlékezik. (...) Iglón tudtak legjobban labdázni, Podolinban pedig már a lengyel zalogolás idejében kezdtek építeni azt a hatalmas kolostort, amelyben aztán a nagyszerű piarista atyák vették át az ifjúság nevelését” – írja 1924-ben. A Havasi kürt, ahogyan S. Benedek András művelődéstörténész beszámolójában kiemelte, jól érezhetően néhány nap munkája. 1918-ban jelent meg az úgynevezett X. számú néptörvény, amely megalkotta Ruzska Krajna, a mai Kárpátalja autonómiáját. A népszerűsítés szándékával íródott ez a könyv, felidézi mindazt, amit a ruszinokról már korábban is tudott, hiszen Krúdy jól ismerte a kapuvárosok – Ungvár, Munkács, Beregszász és Nagyszőlős –, valamint a hét máramarosi koronaváros különös világát is, de találkozott Rákóczi világgal is. Tervbe vette egy Rákóczi-trilógia megírását is, amelynek, mint S. Benedek András írja a kötet utószavában, „sajnos csak szilánkjai épültek be elbeszéléseibe, novelláiba”. „Szerelmesek világa volt a Felvidék. Itt mindenki szerelmes volt – Magyarországba. (...) Felpirosodnak az arcok, amikor a históriára fordul a beszélgetés. Mikor a Felvidéken csinálták Magyarország történelmét. ... »Azóta, sajnos, mellőznek!« – mondták, mint ha új kedvese volna Hungáriának.” Rég volt? De igaz volt. A kötet 1919 óta most jelent meg másodszer. Talán nem véletlenül.

(Krúdy Gyula: *Utazás a Szepességben. Felsőmagyarország, Miskolc, 1500 Ft; Krúdy Gyula: Havasi kürt, Felsőmagyarország, Miskolc, 1350 Ft.*)